

Юзікова Н. С.,
*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального і адміністративного права
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

**РЕЦЕНЗІЯ НА СЛОВНИК-ДОВІДНИК
«КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО»
(АВТОРИ-УПОРЯДНИКИ: С. Ф. ДЕНИСОВ, Т. А. ДЕНИСОВА,
М. В. ПУЗИРЕВСЬКИЙ)¹**

Сьогодення України в контексті формування правової держави, розвиток демократичних інституцій та сучасні трансформації, різні сфери суспільного життя передбачають якісно новий рівень підготовки спеціалістів із вищою юридичною освітою. Цьому значною мірою сприяє наявність сучасних, якісно підготовлених матеріалів для вивчення дисциплін спеціальності 081 «Право».

Незважаючи на значну кількість наукових робіт різного рівня й обсягу в бібліотеках і мережі Інтернет, питання якісної науково-дослідної та довідникової літератури для підготовки майбутніх правників залишається актуальним. Серед значного наукового різноманіття варто звернути особливу увагу на словник-довідник «Кримінально-виконавче право», який було рекомендовано до друку рішенням правління Кримінологічної асоціації України у 2020 році. Видання привертає увагу тим, що містить багато цікавих, нових і нестандартно викладених положень щодо захисту конституційних прав та законних інтересів особи, суспільства й держави шляхом створення умов для виправлення та ресоціалізації засуджених, а головне – написане розумом і серцем науковців, які детально й послідовно виклали понад 830 дефініцій, категорій, понять і термінів.

Книга залишається надійним підґрунтям у сфері правової освіти, навіть після того, як її автор іде із життя. Одним з авторів словника-довідника «Кримінально-виконавче право» була Денисова Тетяна Андріївна, якої не стало в січні 2021 року. Після її смерті залишилася наукова школа, навчальна база: монографії, підручники, словники-довідники та багато інших науково-практичних доробків. У кожної людини є власний «радіус» дій. Одні ефективно працюють із двома-трьома особами, інші одночасно взаємодіють із великою кількістю людей. На нашу думку, Тетяна Андріївна – це безкінечний «радіус» дій, цікавих ідей і креативних рішень. Можна впевнено сказати, що впродовж багатьох років ця чарівна жінка не втрачала віри у свою високу життєву місію та надії на величне майбутнє української науки, вітчизняної наукової спільноти і нашої країни. Тож світла пам'ять Тетяні Андріївні за її високу мудрість, честь і добро!

Кримінально-виконавче право посідає вагомe місце в національній системі галузей права та відіграє значну роль у забезпеченні реалізації державної політики у сфері протидії злочинності. Поглиблене засвоєння норм та інститутів кримінально-виконавчого права України передбачає вивчення сучасних теоретичних концепцій, дискусійних положень науки кримінально-виконавчого права, критичне осмислення проблемних питань, розвиток самостійного правового мислення, що допоможе студентам, курсантам, науковцям і практикам правильно зорієнтуватися в нормативному матеріалі, проаналізувати та засвоїти необхідний обсяг інформації. Саме в цьому напрямі було зорієнтовано рецензований словник-довідник.

Видання є відображенням загальних питань кримінально-виконавчої політики, представляє визначення, доктринальне сприйняття та практику застосування покарання. Особливого значення ці питання набувають в Україні, що перебуває на етапі соціально-економічної та політичної трансформації: перед кримінально-виконавчим правом і законодавством постає необхідність трансформації системи виконання кримінальних покарань та пробації відповідно до реалій, що склалися, підвищення її відкритості, посилення охорони прав, свобод і законних інтересів засуджених; необхідне

¹ Кримінально-виконавче право : словник-довідник / авт.-упор. : С.Ф. Денисов, Т.А. Денисова, М.В. Пузиревський. Чернівці : Десна Поліграф, 2020. 712 с.

залучення органів державної влади та місцевого самоврядування, інших організацій, громадських об'єднань, а також окремих громадян до участі у виправленні й ресоціалізації засуджених.

Цілком виправдано автори словника наголошують на тому, що чим досконаліший категоріально-понятійний апарат правової науки, глибше й більш детально розроблена кожна з дефініцій, категорій, понять і термінів, тим якісніший її науково-теоретичний «інструментарій», більш повно, точно та якісно відображається сутність явищ (об'єктів) правової реальності, що дає змогу опанувати ці явища (об'єкти) та приймати зважені оптимальні й науково обґрунтовані рішення в повсякденній правоохоронній і правозастосовній діяльності.

На наше переконання, саме такий підхід до опанування категоріально-понятійного апарату кримінально-виконавчого права є важливою умовою його ефективного використання в механізмі безпосереднього правового регулювання правоохоронної та правозастосовної діяльності. У цьому контексті поглиблення знання системи кримінально-виконавчих правовідносин у сфері виконання й відбування різних видів кримінальних покарань і пробації сприятиме виробленню навичок аналізу норм та інститутів кримінально-виконавчого законодавства України, їх кваліфікованого застосування в подальшій практичній діяльності.

Окремо варто виділити історичний зріз окремих пам'яток історії (Зразок контракту між підприємцем і тюремною адміністрацією (1878 р.), Пам'ятку конвоїрові «Тримай вухо гостро» (1890 р.)), який вдало поєднується із сучасними правозастосовними правовими й етичними нормами Кодексу професійної етики персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України (2017 р.), Кодексу етики в'язничного капелана (2018 р.). Прикладний і науковий інтерес викликає Концепція реформування (розвитку) пенітенціарної системи України (2017 р.).

Словник-довідник має вагоме теоретичне та практичне значення, що засновується, по-перше, на можливості здійснити аналіз понятійно-категоріального апарату та зрозуміти його об'ємність і складність, що впливає на виокремлення низки наявних проблемних питань та пошук подальших шляхів їх вирішення; по-друге, на можливості забезпечити точність та однозначність тлумачення дефініцій, категорій і термінів, що сприятиме ефективному застосуванню у практичній діяльності органів та установ виконання покарань.

На нашу думку, словник-довідник становить вагомий внесок у процес опанування категоріально-понятійного апарату кримінально-виконавчого права та ефективного його використання у правоохоронній і правозастосовній діяльності. Видання розраховане на студентів, курсантів, науковців, державних службовців, представників громадських інституцій та окремих громадян, яким не бай- дуже майбутнє України.